

คุณค่าของประเพณีบุญข้าวจี๋ บ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลี
นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
The Value of Bunkhaowchee ceremony of Phonthongsavath
Village, Chanthabouly District, Vientiane capital, Laos PDR

พระบุญอ้วน กิตติสาร (วงศ์มะลิ), Boun Ouane Vongmaly^๑
พระชยานันท์มณี, Phrachayanantamunee^๒
ชำนาญ เกิดช่อ, Chamnarn Kerdchor^๓
สว่างจิต ขันดี Sawangjit Khantee^๔

Received: July 05, 2023

Revised: April 28, 2024

Accepted: April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย “คุณค่าของประเพณีบุญข้าวจี๋บ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” เพื่อศึกษาประวัติ อัตลักษณ์ และวิเคราะห์คุณค่าของประเพณีบุญข้าวจี๋ บ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระเบียบวิธีวิจัยได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๒๐ รูป/คน ประกอบด้วยพระสังฆาธิการ ผู้นำชุมชน

---

^๑ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Master of Arts (Buddhist Studies), Nakorn Nan Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nan 55000, Thailand email: ouane4215@gmail.com

^๒ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Master of Arts (Buddhist Studies), Nakorn Nan Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nan 55000, Thailand email:siranan_1@hotmail.com

^๓ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Master of Arts (Buddhist Studies), Nakorn Nan Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nan 55000, Thailand email: pirabngoan@gmail.com

^๔ นักวิจัย, พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย email:sawangjit897@gmail.com

และปราชญ์ชาวบ้าน ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีบุญข้าวจี เป็นงานบุญประเพณีของสปป.ลาว ที่กระทำกันในเดือนสามจนเรียกว่า บุญเดือนสาม มีการปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ด้านอัตลักษณ์ประกอบด้วย ๓ ช่วงเวลาที่สำคัญคือ ๑) ก่อนถึงวันงานเป็นวันเพ็ญ ๑๕ ค่ำเดือน ๓ เป็นวันเตรียมการสิ่งที่จะนำมาทำข้าวจีได้แก่ ข้าวสารเหนียว น้ำตาล เกลือ ไม่เสียบข้าวจีและเตา มารวมตัวกันที่วัดโพธิ์ต้องสະຫວາດ ๒) วันงานพิธีได้แก่วันเพ็ญ ๑๕ ค่ำเดือน ๓ ชาวบ้านโพธิ์ต้องสະຫວາດก่อนจะจีข้าวจีในช่วง ๓-๕ โมงเช้าแล้วนำมาถวายแก่พระสงฆ์ภายในวัดบ้านโพธิ์ต้องสະຫວາດ และ๓) ตอนเย็นของวันงานชาวบ้านก็มารวมกัน เพื่อไหว้พระตอนเย็นร่วมกับพระสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีดังกล่าวจะทำการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ๓ รอบ จะถือว่าเสร็จพิธีอย่างสมบูรณ์ คุณค่าของประเพณีบุญข้าวจี ประกอบด้วย คุณค่าด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประเพณีบุญข้าวจีเป็นรากฐานแห่งอุปนิสัยใจคอของคนลาว บ่อเกิดของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของชาวบ้านโพธิ์ต้องสະຫວາດ, คุณค่าทางด้านสังคมงานประเพณีบุญข้าวจีได้สร้างความสามัคคีภายในชุมชน เป็นโอกาสในการสร้างคุณธรรม และ ถวายทานไปยังผู้ที่เสียชีวิต, คุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีบุญข้าวจี เป็นการบ่งบอกถึงความเป็นลาว ดังคำกล่าวที่ว่า “ฮึดครองลาว แก้วมม เปียงแพ”, คุณค่าทางการศึกษาของงานประเพณีบุญข้าวจีก่อให้เกิดการเรียนรู้ ที่มาของประเพณี และความเป็นลาว แล้วนำหลักคำสอนดังกล่าวไปปฏิบัติให้ครอบครัวมีความสุข และ คุณค่าด้านโภชนาการได้แก่ การแปรรูปอาหารได้แก่จากข้าวจีที่ทำเกลือบอย่างเดียวก็นำมาปรุงเป็นพาดด้วยไข่ ทาด้วยของหวาน ซึ่งทำให้ข้าวจีมีคุณค่าทางโภชนาการ มีสารอาหาร สวยงาม และน่ารับประทานมากขึ้น.

คำสำคัญ : การถวายทาน, คุณค่า, ประเพณี, บุญข้าวจี

Abstract

Research on the value of the bunkhaowchee ceremony of Phonthon-gsavath village, Chanthabouly district, Vientiane Capital, Lao People's Democratic Republic. The purpose is to study the history of the bunkhaowchee as one of the important rituals of Buddhism in Lao People's Democratic Republic; the identity of the bunkhaowchee and to study the value of the bunkhaowchee, the research methodology is qualitative, 20 key informants consisting of monks, community leaders and philosophers, the results revealed that The bunkhaowchee ceremony is a traditional merit making event of Lao PDR, since ancient times, The identity of the also consists of 3 important moments: before the ceremony, which is the day to prepare things to be made into the khaowchee; On the morning of the villagers will serve khaowchee to monks and novices in the

phonthongsavath temple and in the evening after pray for buddha, people include monks and novices is walking around the hall of the temple for three time and that is the end of this ceremony, The value of bunkhaowchee ceremony consist of Religious value; Bunkhaowchee is the foundation of the character of the Lao people, culture, customs, and good traditions of the villagers. The social value has created unity in the community and an opportunity to create goodness and offer alms to those who have passed away. Artistic and cultural values is an indication of Laos as the saying, "Laos, tie hairs, divert the raft." The educational value lead to learning origin of tradition and Laos and then implement the aforementioned doctrines to make the family happy Diligence in work life of the villagers and Nutritional values include: Processing of food, for example, from pickled rice that has only been salted to be processed into a paste made with eggs. spread with dessert which makes the glutinous rice more nutritious, more beautiful, and appetizing.

Keywords: Merit able, Value, Bunkhaowchee, Ceremony

๑. บทนำ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีประชากร ประมาณ ๖.๗ ล้านคน มี ๖๘ ชน เผ่า นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทและนับถือผีเป็นหลัก ภาษาลาวเป็นภาษาราชการ ชนเผ่าต่างๆในลาวใช้ภาษาประจำเผ่าควบคู่กับภาษาลาว ส่วนภาษาฝรั่งเศสยังคงใช้ในวงราชการและการติดต่อกับชาวต่างประเทศและภาษาอังกฤษใช้ในการติดต่อกับต่างประเทศและการค้าการศึกษา^๕ ลักษณะภูมิประเทศของลาวสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) เขตภูเขาสูงในภาคเหนือ เป็นทิวเขาสลับซับซ้อน ประกอบด้วยพื้นที่สามส่วนคือ พื้นที่ภูเขาบริเวณลุ่มแม่น้ำ กับลำน้ำสาขาต่างๆ พื้นที่ราบสูง อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๓,๖๐๐-๔,๕๐๐ ฟุต เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำต่างๆ และพื้นที่ บริเวณหุบเขาลุ่มแม่น้ำโขง บริเวณนี้เป็นภูเขาสลับซับซ้อน อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรป่าไม้มากที่สุดของ ประเทศ เป็นถิ่นที่อยู่ของลาวสูงหรือม้ง ๒) เขตที่ราบสูงในภาคใต้ มีอาณาเขตตั้งแต่ทิศตะวันออกเฉียงใต้ของที่ ราบสูงเมืองพวนไปจนถึงชายแดนกัมพูชา ในบริเวณเขตที่ราบสูงนี้มีที่ราบสูงขนาดใหญ่อยู่ ๓ แห่ง ได้แก่ ที่ราบสูงเมืองพวน (แขวงเชียงขวาง) ที่ราบ

^๕ กรมพัฒนาฝีมือแรงงานและจัดหางาน, รายงานการพยากรณ์ตลาดแรงงาน ปี ๒๐๑๙-๒๐๒๒, (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

สูงนากาย (แขวงคำม่วน) และที่ราบสูงบริเวณภาคใต้ เป็นถิ่นอาศัย ของลาวเทิงหรือชาวขมุที่ยังนับถือผี ทำเกษตรบนที่สูง ทำนาขั้นบันได และทำไร่เลื่อนลอย และ ๓) เขตที่ราบลุ่มในภาคกลาง เป็นเขตที่ราบตามแนวฝั่งแม่น้ำโขงและแม่น้ำต่างๆ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดในเขตพื้นที่ทั้ง ๓ เขต เนื่องจากเขตที่ราบลุ่มเป็นพื้นที่ที่ชาวผู้น้ำที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ ที่ราบลุ่มเวียงจันทน์ ที่ราบลุ่มสะหวันนะเขต และที่ราบจำปาสักทางภาคใต้ของลาว ซึ่งปรากฏตามแนวแม่น้ำโขงเรื่อยไปจนจด ชายแดนประเทศกัมพูชา เป็นถิ่นที่อยู่ของลาวลุ่มซึ่งมีอาชีพหลักคือ การทำนาลุ่ม และทำการเกษตรตามลุ่ม แม่น้ำโขง^๖

คนลาวนับถือพระพุทธศาสนาตั้งแต่โบราณกาล^๗ ด้วยเหตุนี้พระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพล ต่อคนสังคมลาวในหลายด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษาก็คือ วัดเป็นสถานที่ให้การศึกษา พระสงฆ์มีความสำคัญต่อการศึกษา ได้ใช้คำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตร เนื้อหา และหลักธรรม ที่มีอิทธิพลต่อคนลาวเป็นต้นก็ได้แก่งานบุญประเพณีต่างๆ และงานบุญข้าวจีเป็นหนึ่งใน ๑๒ งานบุญประจำชาติลาว^๘ ที่มีแนวการสอนที่ดี ซึ่งคนลาวได้ศึกษามาตั้งแต่อดีตทั้งด้านเนื้อหา และ สารจะจึงแพร่หลายไปยังถิ่นต่างๆ ทั่วทุกภาคของลาว ได้มีการแพร่กระจายไปทางวรรณกรรม การเทศน์ การเรียน ทำให้มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านพิธีกรรม และประเพณี แต่อย่างไรก็ดี ผู้รู้ที่อยู่ในแวดวงผู้ครูบาอาจารย์ชาวลาวส่วนมากยังไม่ทราบความสำคัญ และคุณค่าของประเพณีมากนัก^๙

พระพุทธศาสนาตั้งแต่โบราณกาลก็ดีแต่ชาวลาวส่วนใหญ่ก็นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท^{๑๐} ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ (ร้อยละ ๖๐ ของชาวลาวทั้งหมด) ควบคู่ไปกับลัทธิขงจื๊อ ฝับรรพบุรุษของชนเผ่าส่วนน้อยในแถบภูเขาสูง ดังนั้นประเพณีและวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของชาวลาว จึงมีความคล้ายคลึงกับคนภาคอีสานของไทยเป็นอย่างมาก ยังมีคำกล่าวที่ว่า “มีลาวอยู่แห่ง

^๖ สีนุก สิงลิต, ลาวลี้กสา, (นครหลวงเวียงจัน: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, ๒๕๖๔), หน้า ๓-๔.

^๗ ดำรง ธรรมิกนิ, “พระพุทธศาสนาลาวตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน”, ศิลปนิพนธ์ปริญญา สาขาวิชาวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๖๒), หน้า ๑๔๙.

^๘ บัววอน พรหมบุตร, “ธาตุพื้นบ้าน พัฒนาการทางรูปแบบ และ พิธีกรรม ในนครหลวงเวียงจันทน์ สปป ลาว”, ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๙), หน้า ๓.

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑.

^{๑๐} พระครูอาทวชิรกิจ, “มองประเพณีของลาวแล้วมองเข้ามาที่ประเพณีของไทย”, วารสารวิจัยพุทธศาสตร์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑, (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐): ๙๔.

ใด มีมัดหมี่ และลายจกอยู่ที่นี่” ลาวมีประเพณีงานบุญทางพระพุทธศาสนาและอื่นๆที่สำคัญหลายอย่าง เช่น วันมาฆบูชา วันสงกรานต์ วันออกพรรษา บุญเข้าประดับดิน บุญเข้าฉลาก บุญส่งเฮือ (แข่งเรือ) บุญธาตุหลวง เวียงจันทน์ เดือน ๑๒ เป็นต้น และบุญเข้าจี้ก็เป็นหนึ่งในงานบุญสำคัญของชาวลาวเช่นกัน บุญเข้าจี้ เป็นงานบุญประเพณีของชาวบ้านโพตต้องสะหวาด เมืองจันทบุรี นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว ที่กระทำกันในเดือนสาม จนเรียกว่า บุญเดือนสาม บุญเข้าจี้เป็นบุญประเพณีสำคัญที่มีกำหนดอยู่ในฮีตสิบสอง ดังรู้จักกันทั่วไปว่า เดือนสามคล้ายจัวหัวบ้านเข้าจี้ เดือนสี่คล้ายจัวน้อยเทศน์มะที (มัทรี) บุญเข้าจี้นิยมทำกันในราวกลางเดือนหรือปลายเดือนสาม พร้อมกับทำบุญวันมาฆบูชา (เดือนสาม ขึ้น ๑๕ ค่ำ) แล้ว ส่วนใหญ่จะกำหนดวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนสาม เข้าจี้ คือ ข้าวเหนียวหนึ่งให้สุกแล้วนำมาปั้นเป็นก้อนทาเกลือเคล้าให้ทั่ว เอาไม้เสียบย่างไฟเหมือนไถย่าง เมื่อข้าวสุกเกรียมแล้วก็เอาไขซึ่งตีไว้แล้วทาแล้วย่างซ้ำอีกกลายเป็นไขเคลือบข้าวเหนียว เสร็จแล้วถอดไม้ออกแล้วเอาน้ำอ้อยหรือน้ำตาลที่เป็นก้อนยัดใส่แทนกลายเป็นข้าวเหนียวยัดใส่ แล้วถวายพระเถรฉันตอนเช้า. ส่วนมากชาวบ้านโพตต้องสะหวาด จะรับทำแต่เข้ามัด พอสว่างก็ลงศาลาการเปรียญ (ชาวบ้านเรียกหอแจก) นิมนต์พระเถรสวดแล้วฉัน เป็นทั้งงานบุญและงานรื่นเริงประจำบ้าน เพราะได้ทำเข้าจี้ไปถวายพระหลังจากพระฉันแล้วก็เลี้ยงกันเองสนุกสนาน มีคำพังเพยที่ว่า:

“เดือนสามคล้ายเจ้าหัวคอยบ้านเข้าจี้ เข้าจี้ป็น้ำอ้อยจัวน้อยเข็ดน้ำตาล”

เดือนนี้ชาวนาส่วนใหญ่ถือกันตั้งแต่โบราณมาว่าเป็นเดือนสู่ขวัญข้าว คือมีการถวายข้าวเปลือกพระและนิยมทำบุญบ้าน สวดมนต์เสร็จพิธีสงฆ์ แล้วก็สู่ขวัญข้าวตามธรรมเนียมพราหมณ์ บางบ้านก็ทำเล็กน้อยพอเป็นพิธี คือเอาข้าวไปถวายสงฆ์แล้วทำพิธีตุมปากเล่าเล็กน้อยเป็นการบูชาคุณของข้าวในเล้าหรือยุ้ง

มูลเหตุที่ทำให้บุญเข้าจี้ในเดือนสาม^{๑๑} เนื่องจากเป็นเวลาที่ชาวนาได้มีการทำนาเสร็จสิ้น ชาวนาได้ข้าวขึ้นยุ้งใหม่จึงอยากร่วมกันทำบุญเข้าจี้ถวายแก่พระสงฆ์ สำหรับมูลเหตุดั้งเดิมที่มีการทำบุญเข้าจี้ มีเรื่องเล่ากันตามความเชื่อว่า ในสมัยพุทธกาล นางปุลณทะสาได้ทำเข้าจี้ถวายแต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอานนท์เถระ ครั้นถวายแล้วนางคิดว่าพระองค์คงไม่เสวยและอาจเอาทิ้งให้สุนัขหรือกากิน เพราะอาหารที่นางถวายไม่ประณีตไม่น่ารับประทาน เมื่อพระพุทธเจ้าทรงทราบภาวะจิตของนางปุลณทะสา จึงรับสั่งให้พระอานนท์ปูลาดอาสนะแล้วทรงประทับนั่งฉันท์ ณ ที่นางถาวยนั้น เป็นผลให้นางเกิดปิติยินดีเป็นอย่างยิ่งและเมื่อนางได้ฟังพระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงก็บรรลุโสดาบันปัตติผลด้วยอาานิสงฆ์ที่ถวายข้าวจี้^{๑๒}

^{๑๑} กาญจนา จันทรสิงห์, ประเพณีท้องถิ่นบุญเข้าจี้, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:

<http://www.9bkk.com/article/custom/custom15.html> [๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖].

^{๑๒} ดูรายละเอียดเรื่องปุลณทะสาใน พ.ธ. (ไทย) ๒๕/๒๒๖/๑๐๓, พ.ธ.อ. (ไทย) ๒/๑๓๙/

ชาวบ้านโพนต้องสวดหาดี จึงเชื่อในอาณิสสของการทานดังกล่าวจึงพากันทำข้าวจีฉวยทานแต่พระสงฆ์สืบต่อมา ในปัจจุบันชาวบ้านนอกจากจะทำบุญข้าวจีแล้วก็ได้ทำบุญมาฆบูชาในวันเดียวกันโดยทั้งสองบุญ เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอีกวันหนึ่ง วันมาฆบูชานี้ตรงกับวันเพ็ญเดือนสามเพื่อระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในพระพุทธศาสนา ๔ ประการคือ ๑) เป็นวันเพ็ญเดือนสาม ดวงจันทร์เสวยมาฆฤกษ์ ๒) พระสงฆ์ จำนวน ๑,๒๕๐ รูป มาประชุมกันที่เวฬุวันมหาวิหาร โดยมีได้นัดหมายกันล่วงหน้า ๓) พระสงฆ์ที่มาประชุมครั้งนั้นล้วนเป็น เอหิภิกขุอุปสัมปทา (ภิกษุที่พระพุทธเจ้าบวชให้) ๔) ทานเหล่านั้นเป็นพระอรหันต์

บุญข้าวจีเป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านโพนต้องสวดหาดีจะมาด้วยกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ซึ่งการทำบุญข้าวจีนี้ชาวบ้านอาจจะไปรวมกันที่วัด หรือต่างคนต่างจัดเตรียมข้าวจีไปเองแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด มีการไหว้พระรับศีลพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์และตักบาตรด้วยข้าวจี แล้วยกไปถวายพร้อมภัตตาหารอื่นๆ เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฟังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพร^{๑๓}

การทำบุญในวันมาฆะบูชา^{๑๔} เพื่อเป็นการบูชาให้ถูกต้องตามหลักการของคำว่า “มาฆะบูชา” ที่แปลว่า การบูชาพระรัตนตรัย ในวันเพ็ญเดือนมาฆะหรือเดือนสามนอกเหนือจากการบูชาตาม ปกติของวันสำคัญทางพุทธศาสนาด้วยการสมทานศีล ฟังธรรม ถวายทาน และเวียนเทียนแล้ว ควรจะมีการปฏิบัติตามหลักของพระพุทธศาสนา หรือที่เรียกว่า โอวาทปาติโมกข์ดังที่ได้กล่าวแล้วด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการปฏิบัติบูชา ซึ่งเป็นการบูชาที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่าเป็นยอดแห่งการบูชาทั้งปวงการทำบุญในวันมาฆะบูชา^{๑๕} เพื่อเป็นการบูชาให้ถูกต้องตามหลักการของคำว่า “มาฆะบูชา” ที่แปลว่า การบูชาพระรัตนตรัย

นอกจากนี้แล้วได้มีการเพิ่มการทำบุญอีกอย่างหนึ่งเข้ามาในเดือนนี้ นั่นก็คือบุญมาฆะบูชา เพราะวสันตมาฆะบูชานั้นเป็นวันที่มีความสำคัญทางพระพุทธศาสนาอีกวันหนึ่ง ถือได้ว่าเป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงวางรากฐานของพุทธศาสนา โดยพระองค์ได้ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ท่ามกลางพระอรหันต์สาวกจำนวน ๑,๒๕๐ รูป ณ เวฬุวันมหาวิหาร ในเวลาตะวันบ่ายคล้อย ซึ่งเป็น วันเพ็ญเดือนสามหรือที่ภาษาบาลีเรียกว่า “มาฆมาส” สำหรับโอวาทปาติโมกข์หรือหลักการของพุทธศาสนาที่สำคัญที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้นั้นมี ๓ ข้อ ดังนี้ ๑) การไม่ทำบาปทั้งปวง ๒) การทำความดีให้ถึงพร้อม ๓) การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว^{๑๖}

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระอาจารย์สิงคำ สุวันนะสาน, เจ้าอาวาสวัดปองแก้ว คณะ ประจํา อ.พ.ส เมืองจันทบุรี นครหลวงเวียงจันทน์, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖.

^{๑๔} คุรุยละเอียดเรื่องโอวาทปาติโมกข์ใน ที.ม. (ไทย) ๑๐/๙๐/๕๐, กรมประชาสัมพันธ์, เรื่องราวความเป็นมาของวันมาฆบูชาวันเพ็ญเดือนสาม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/ 31/iid/163437> [๒๐ ก.พ. ๒๕๖๖].

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ บุญข้าวจีจึงมีอิทธิพลต่อสังคมลาว โดยในด้านการศึกษา การเผยแพร่ธรรมะ พิธีกรรมและประเพณี เป็นต้น ผู้วิจัยจึงวิจัยเรื่อง “คุณค่าของประเพณีบุญข้าวจีบ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา อัตลักษณ์ และคุณค่าของประเพณีบุญข้าวจีบ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “คุณค่าของประเพณีบุญข้าวจีบ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” สำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี ๓ ข้อ คือ

- ๑) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีบุญข้าวจีในฐานะเป็นหนึ่งในพิธีกรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- ๒) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของประเพณีบุญข้าวจี บ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- ๓) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของประเพณีบุญข้าวจีบ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๓. วิธีดำเนินการวิจัย/รูปแบบการวิจัย/ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “คุณค่าของประเพณีบุญข้าวจีบ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” นี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ภาคนาม มีรูปแบบการวิจัย ดังนี้

๓.๑ การวิจัยเชิงคุณภาพภาคเอกสาร (Documentary study) จากข้อมูลคือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีพุทธศักราช ๒๕๓๙ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา บทความ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีบุญข้าวจี

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพภาคสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) เพื่อให้ทราบข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประเพณีบุญข้าวจีจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ๓ กลุ่ม จำนวนรวมทั้งสิ้น ๒๐ รูป/คน ซึ่งประกอบด้วยพระสงฆ์จำนวน ๕ รูป ผู้นำชุมชน จำนวน ๑๐ คน และปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๕ คน โดยศึกษาวิจัยในพื้นที่บ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระหว่างเดือนกันยายน ๒๕๖๕ – เมษายน ๒๕๖๖

๔. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ได้ค้นพบประเด็นที่ตอบวัตถุประสงค์นี้บุญข้าวจี เป็นงานบุญประเพณีของ สปป ลาว ที่กระทำกันในเดือนสาม จนเรียกว่า บุญเดือนสาม แม่ได้รับการปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณมา โดยบุญข้าวจีเป็นบุญประเพณีสำคัญที่มีกำหนดอยู่ในฮีตสิบสอง โดยบุญข้าวจีที่ชาวนิยมทำกันในราวกลางเดือนหรือปลายเดือนสาม พร้อมกันกับทำบุญในวันมาฆบูชา (เดือนสาม ขึ้น ๑๔ ค่ำ) ส่วนมากชาวลาว จะรับทำแต่เช้ามีด พอสว่างก็ลงศาลาการเปรียญ (ชาวบ้านเรียกหอแจก) นิมนต์พระเณรสวดแล้วฉัน เป็นทั้งงานบุญและงานรื่นเริงประจำบ้าน เพราะได้ทำข้าวจีไปถวายพระหลังจากพระฉันแล้วก็เลี้ยงกันเองสนุกสนาน

อัตลักษณ์ของประเพณีบุญข้าวจีบ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย ๓ อย่างที่สำคัญคือ ๑) ก่อนถึงวันงานเป็นวันเพ็ญ ๑๔ ค่ำเดือน ๓ ได้เป็นวันเตรียมการสิ่งที่จะนำมาทำข้าวจีได้แก่ ข้าวสานเหนียว น้ำตาล เหลือ ไม่เสียบุญข้าวจี เตา มารวมไว้ที่วัดโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ ๒) วันงานพิธีได้แก่วันเพ็ญ ๑๕ ค่ำเดือน ๓ ชาวนบ้านโพนต้องสะหวาดบางจำนวนก็ได้ข้าวจีในช่วง ๓-๕ โมงเช้าที่วัดโพนต้องสะหวาด แล้วถวายแก่พระสงฆ์ภายในวัด โดยการรอถ้าชาวบ้านคนอื่นๆที่เข้าจีที่บ้านมารวมตัวกันที่วัดในเวลา ๖-๗ โมงเช้า ต่อมาก็จะมีการไหว้พระ รับศีล และตักบาตรข้าวจีร่วมกันหลังจากนั้นจะให้มีการ เทศน์นิทานชาดก เรื่องนางปุลณทาสีเป็นเสร็จพิธีในตอนเช้า โดยใช้เวลาราว ๕ ชั่วโมง และ ๓) ตอนเย็นของวันงานชาวนบ้านโพนต้องสะหวาดก็จะลงมารวมกันเพื่อไหว้พระตอนเย็นร่วมกับพระสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีดังกล่าวก็จะทำการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ๓ รอบก็ถือว่าเสร็จพิธีอย่างสมบูรณ์.

คุณค่าของประเพณีบุญข้าวจี ประกอบด้วย: ๑) ด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพราะหลักธรรมคำสอนกลายเป็นรากฐานแห่งอุปนิสัยใจคอของคนลาว เป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของชาวนบ้านโพนต้องสะหวาด ๒) ทางสังคมได้สร้างความสามัคคีภายในชุมชน เป็นโอกาสในการสร้างคุณงามความดี และ ถวายทานไปยังผู้ที่เสียชีวิต ๓) ทางศิลปวัฒนธรรมประเพณีบุญข้าวจี สมควรที่ชาวนบ้านจะต้องตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของประเพณีดังกล่าวเพราะมันเป็นการบ่งบอกถึงความเป็นลาว ดังคำกล่าวที่ว่า “ฮีตครองลาว แก้วม เปียงแพ” ๔) การศึกษาของงานประเพณีบุญข้าวจี เพราะประเพณีดังกล่าวจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ที่มาของประเพณี และความเป็นลาว แล้วนำหลักคำสอนดังกล่าวไปปฏิบัติให้ครอบครัวมีความสุข ความเจริญในการทำงาน ชีวิตของชาวนบ้าน และ ๕) ด้านโภชนาการของงานประเพณีบุญข้าวจี ทำให้คุณค่าเกี่ยวกับคุณค่าด้านโภชนาการได้แก่ การแปรรูปอาหารได้แก่จากข้าวจีที่ทาเกลืออย่างเดียวกัแปรรูปเป็นทาด้วยไข่ ทาด้วยของหวาน ซึ่งทำให้ข้าวจีมีคุณค่าทางโภชนาการ มีสารอาหาร สวยงาม และน่ารับประทาน.

๕. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยคุณค่าของประเพณีบุญข้าวจี บ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลีนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เกิดจากความสมัครสมานของชุมชนชาวบ้าน บ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลีนครหลวงเวียงจันทน์ ที่ได้ปฏิบัติกันมาแต่โบราณ และ คำว่า “ข้าวจี” ก่อได้แก่เข้าเหนียวที่หนึ่งสุกแล้วนำมาปั้นเป็นก้อน จี้ด้วยไฟให้สุกดี เรียกว่า “ข้าวจี” ซึ่งควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้ ประเพณีบุญข้าวจีเป็นหนึ่งในฮีต ๑๒ อันดงามของชาวลาว ที่ได้ปฏิบัติกันมาแต่โบราณ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของบัวออน พรหมบุตร^{๑๕} ที่ว่าบุญห่อข้าวประดับดินก็เป็นบุญประเพณีอย่างหนึ่งในฮีต ๑๒ เดือนของชาวลาว หรือชาวอีสานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตหลังการวายน เป็นการระลึกถึงคุณงามความดีของ บรรพบุรุษ และญาติที่วายนมลง ซึ่งมีความเชื่อในวรรณกรรมสมัยพระพุทธเจ้าในครั้งพุทธเจ้าบรรพกาล. พิธีกรรมของประเพณีบุญข้าวจีก็ประกอบด้วย ๓ ช่วงเวลาที่สำคัญคือ ก่อนถึงวันงานเป็นวันเพ็ญ ๑๔ ค่ำเดือน ๓ เป็นวันเตรียมการสิ่งที่จะนำมาทำข้าวจี วันเพ็ญ ๑๕ ค่ำเดือน ๓ ชาวบ้านโพนต้องสะหวาดก็จะจี้ข้าวจีแล้วนำมาถวายแก่พระสงฆ์ในวัดบ้านโพนต้องสะหวาด และตอนเย็นของวันงานชาวบ้านโพนต้องสะหวาดก็จะลงมารวมกันเพื่อให้พระตอนเย็นร่วมกับพระสงฆ์ หลังจากเสร็จพิธีดังกล่าวก็จะทำการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ๓ รอบก็ถือว่าเสร็จพิธีอย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ อิศราภรณ์ ประเสริฐศรี^{๑๖} ที่ว่าพอถึงวันนัดหมายทำบุญข้าวจีซึ่งเป็นวันใดวันหนึ่งของเดือนสามทุกคร้วเรือน ในหมู่บ้านจัดเตรียมข้าวจีตั้งแต่เช้าวันรุ่งเพื่อให้ข้าวจีสุกทันใส่บาตรในตอนเช้า ซึ่งตามปกติ แต่ละคร้วเรือนจะนำข้าวจีใส่ถาดประมาณ ๗-๙ ก้อน พร้อมกับอาหารคาวหวานไปถวายพระที่วัด ครั้นถึงศาลาโรงธรรมพระภิกษุสามเณรทั้งหมดที่นิมนต์มาจะลงมานั่งที่อาสนะ ผู้เป็นประธานในพิธีพาญาติโยมที่มารวมกันอยู่บนศาลาอาราธนา ศีลพระภิกษุให้ศีลญาติโยมรับศีลแล้วใส่บาตรพระ ซึ่งตั้งบาตรเรียงแถวไว้ตามจำนวนพระและถวาย ภัตตาหารพระ พอพระฉันเสร็จก็ให้พรญาติโยมรับพรเป็นอันเสร็จพิธี ด้านเครื่องสักการะที่ใช้ในประเพณีบุญข้าวจีบ้านโพนต้องสะหวาดก็เหมือนกันกับงานประเพณีตั้งการศึกษาของ จูฑิพร สะสม^{๑๗} ที่ว่าความเป็นมาของเครื่องสักการะที่ใช้ในการสักการะเข้ามาพร้อมกับพระพุทธศาสนา

^{๑๕} บัวออน พรหมบุตร, “พิธีกรรมของบุญห่อข้าวประดับดิน ในนครหลวงเวียงจันทน์ สปปลาว”, วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๒๖.

^{๑๖} อิศราภรณ์ ประเสริฐศรี, “การศึกษาประเพณีฮีตสิบสอง เพื่อก่อแบบภาพประกอบกรณีศึกษาบุญเดือนห้า (ประเพณีสงกรานต์)”, ศิลปนิพนธ์ปริญญาศิลปประยุกต์บัณฑิต สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์, (คณะศิลปประยุกต์และสถาปัตยกรรมศาสตร์: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๕๖๐), หน้า ๑๔-๑๖.

^{๑๗} จูฑิพร สะสม, “ศึกษาวิเคราะห์เครื่องสักการะเพื่อเป็นพุทธบูชาของล้านนา”, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒): ๑.

ที่มาจากประเทศอินเดีย ด้วยประชาชนมีความเชื่อ ความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาแสดงถึงความเคารพนอบน้อมต่อพระพุทธศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ บรรพบุรุษครูบาอาจารย์ หรือผู้ที่อาวุโสกว่า จึงได้มีความคิดประดิษฐ์และสรรหาเครื่องสักการะแตกต่างกันโดยมีดอกไม้ เทียน ธูป หมาก สุ่ม พลุสุม หมากเบ็ง ต้นผึ้ง พุ่มดอก สวยดอก ต้นเทียน บางพื้นที่มีเครื่องสดตักถันท์ และตุ้งดอกบัว หรือดาวเรือง และคุณค่าของประเพณีบุญข้าวจี๋ ดำรง ธรรมิกมุนี^{๑๔} ว่าการทำบุญข้าวจี๋คือนำข้าวเหนียวมาปั้นแล้วจี๋ที่ได้รับสืบทอดกันมาแต่โบราณ แล้วก่อนนำข้าวจี๋ไปถวายแก่พระ หากทำก็จะทำให้ได้บุญกุศลมากความสุขจะเกิดตามมาก่อให้เกิดความสุขทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ ภายในครอบครัวนั่นเอง

๖. สรุป

คุณค่าของประเพณีบุญข้าวจี๋บ้านโพนต้องสะหวาด เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้สร้างคุณค่าด้านต่างๆ ดังนี้: ๑) คุณค่าด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รากฐานแห่งอุปนิสัยใจคอของคนลาว เป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของชาวบ้านโพนต้องสะหวาด การทำบุญข้าวจี๋ก็เป็นการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ประชาชนชาวบ้านโพนต้องสะหวาดเพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้รับรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาเกิดจิตสำนึก สร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา และค่านิยมที่ดีงามกับสังคมลาวสืบต่อไป ๒) คุณค่าทางสังคมงานประเพณีบุญข้าวจี๋บ้านโพนต้องสะหวาดได้สร้างความสามัคคีภายในชุมชน เป็นโอกาสในการสร้างคุณงามความดี และ ถวายทานไปยังผู้ที่เสียชีวิต ๓) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมประเพณีบุญข้าวจี๋ สมควรที่ชาวบ้านจะต้องตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของประเพณีดังกล่าวเพราะเป็นการบ่งบอกถึงความเป็นลาว ดังคำกล่าวที่ว่า “ฮิตครองลาว แก้วมม เปี้ยงแพ” ๔) คุณค่าด้านการศึกษาของงานประเพณีบุญข้าวจี๋ เพราะประเพณีดังกล่าวจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ที่มาของประเพณี และความเป็นลาว แล้วนำหลักคำสอนดังกล่าวไปปฏิบัติให้ครอบครัวมีความสุขความเจริญในชีวิตการทำงานของชาวบ้าน และ ๕) คุณค่าด้านโภชนาการของงานประเพณีบุญข้าวจี๋ ทำให้คุณค่าเกี่ยวกับคุณค่าด้านโภชนาการได้แก่ การแปรรูปอาหารได้แก่จากข้าวจี๋ที่ทาเกลืออย่างเดียวก็นำมาแปรรูปเป็นทาด้วยไข่ ทาด้วยของหวาน ซึ่งทำให้ข้าวจี๋มีคุณค่าทางโภชนาการมากขึ้น มีสารอาหาร สวยงาม และน่ารับประทานมากขึ้น

๗. ข้อเสนอแนะ

การใช้ข้าวจี๋ในการทำบุญปัจจุบันมีหลากหลายไม่จำเป็นต้องเป็นข้าวเหนียวนึ่งสุกแล้วมาจี่อย่างเดียวก็น่าได้ แต่สามารถใช้ขนมปัง ข้าวจี๋ฝรั่ง หรือข้าวจี๋สะไหมใหม่ทำก็ได้, สืบทอดปฏิบัติเพื่อเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณีตามหลักคำสอน ในพระพุทธศาสนาเพื่อช่วยให้มีชีวิต

^{๑๔} ดำรง ธรรมิกมุนี, พระพุทธศาสนาลาวตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน, หน้า ๑๙๙.

ความเป็นอยู่ที่ดี, ส่งเสริมและปลูกฝังให้รับรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาเกิดจิตสำนึก และค่านิยมที่ดีงามสืบต่อไป, การอ่อนน้อมถ่อมตน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความกตัญญู กตเวทิต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีและเราไม่ควรละทิ้ง หรือไม่ให้ความสำคัญกับสิ่งดังกล่าวไม่ได้เลย และควรศึกษาบทบาทของประเพณีบุญข้าวจี๋ต่อวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชุมชน บ้านโพต้องสวดหา เพื่อค้นหาถึงสิ่งที่ชุมชนบ้านโพเห็นว่าประเพณีบุญข้าวจี๋มีบทบาทอย่างไรกับคนรุ่นใหม่ภายในชุมชน

บรรณานุกรม

- กาญจนา จันทรสิงห์. **ประเพณีท้องถิ่นบุญข้าวจี๋**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.9bkk.com/article/custom/custom15.html> [๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖].
- กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. **รายงานการพยากรณ์ตลาดแรงงาน ปี ๒๐๑๙-๒๐๒๒**. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาฝีมือแรงงานและจัดหางาน, ๒๕๕๑.
- กรมประชาสัมพันธ์. **เรื่องราวความเป็นมาของวันมาฆบูชาวันเพ็ญเดือนสาม**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/163437> [๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖].
- ดำรง ธัมมิกมณี. “พระพุทธศาสนาลาวตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน”. **ศิลปนิพนธ์ปริญญา สาขาวิชาวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๖๒.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- _____. **อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- ฐิติพร สะสม. “ศึกษาวิเคราะห์เครื่องสักการะเพื่อเป็นพุทธบูชาของล้านนา”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์มจร วิทยาเขตแพร่**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒): ๑.
- สัมภาษณ์ พระอาจารย์สิงคำ สุวันนะสาน. เจ้าอาวาสวัดป่องแก้ว คณะประจำ อ.พ.ส เมืองจันทบุรี นครหลวงเวียงจันทน์, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖.
- สินุก สิงลิต. **ลาวลึกลับ**. นครหลวงเวียงจันทน์: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, ๒๕๖๔. หน้า ๓-๔.
- บัววน พรหมบุตร. “พิธีกรรมของบุญห่อข้าวประดับดิน ในนครหลวงเวียงจันทน์ สปป ลาว”. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๒๕-๔๓.

- _____. “ธาตุพื้นบ้าน พัฒนาการทางรูปแบบ และ พิธีกรรม ในนครหลวงเวียงจันทน์ สปป ลาว”, **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัขอนแก่น, ๒๕๕๙.
- พระครูอาทรวิจิตรกิจ. “มองประเพณีของลาวแล้วมองเข้ามาที่ประเพณีของไทย”. **วารสารวิจัย พุทธศาสตร์**. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐): ๙๔.
- อิสราภรณ์ ประเสริฐศรี. “การศึกษาประเพณีฮีตสิบสอง เพื่อดูแบบภาพประกอบกรณีศึกษา บุญเดือนห้า (ประเพณีสงกรานต์)”. **ศิลปนิพนธ์ปริญญาศิลปประยุกต์บัณฑิต สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์**. คณะศิลปประยุกต์และสถาปัตยกรรมศาสตร์: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๕๖๐.

